

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

4

Komisija za državno ureditev

Številka: 010-01-5/2018 EPA 2848-VII
Ljubljana, 30. 7. 2018

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela naslednje

P o r o č i l o

k Letnemu poročilu Informacijskega pooblaščenca za leto 2017

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 11. seji 20. 6. 2018 obravnavala Letno poročilo Informacijskega pooblaščenca za leto 2017, EPA 2848-VII (v nadaljevanju: letno poročilo), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložil Informacijski pooblaščenec Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **se je seznanila** z letnim poročilom.

* * *

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju: IP) se je v letnem poročilo 2017 na področju dostopa do informacij javnega značaja osredotočil na hitro reševanje pritožbenih zadev, pri varstvu osebnih podatkov pa predvsem na učinkovito izvajanje inšpekcijskih nalog. Zelo veliko dela je IP opravil na področju preventive in izobraževanja, veliko je bilo pripravljenih mnenj. 25. maja 2018 je začela veljati nova evropska Splošna uredba o varstvu osebnih podatkov (v nadaljevanju: splošna uredba) in tudi na račun tega je bilo opravljenih kar 132 izobraževanj za obe pravni področji.

Pri dostopu do informacij javnega značaja IP ugotavlja, da se je zmanjšalo število pritožb zoper lokalne skupnosti, kar pomeni izrazit premik na bolje, občine so postale bolj odzivne. IP pa je zabeležil povečanje števila pritožb zoper državne organe, bistveno več je bilo prošenj za mnenja na področju dostopa do informacij javnega značaja, izdanih je bilo tudi več meritornih odločb. Skrajšal se je čas postopkov, kar je rezultat vloženega truda in za meritorno odločitev se v povprečju porabi le 37 dni, kar je veliko manj od zakonsko določenega roka. IP je poudaril tudi, da je Zakon o dostopu do informacij javnega značaja dober zakon, javnost je z njim dobro seznanjena in ga zato vedno bolj uporablja.

Na področju varstva osebnih podatkov je IP opravil 655 inšpekcij, nekaj več v zasebnem kot v javnem sektorju. Tako je bilo izdanih 16 odločb glede povezovanja zbirk podatkov, veliko primerov se je nanašalo na iznos osebnih podatkov v tretje države, prav tako je bilo zabeleženo povečanje pritožb oziroma zahtev za seznanitev z lastnimi osebnimi podatki.

Takšnih pritožb je bilo kar 110, porast na tem področju se beleži od 2016 in kaže na to, da se javnost zaveda svojih pravic, ki nalagajo upravljavcem zbirk podatkov obveznost pridobivanja dovoljenja za obdelovanje osebnih podatkov posameznika. Največ prijav na področju varstva osebnih podatkov se je nanašalo na nezakonito posredovanje osebnih podatkov, posredovanje podatkov nepooblaščenim osebam, nezakonito zbiranje osebnih podatkov, nezakonito neposredno trženje, nezakonit videonadzor zlasti na delovnem mestu, nezakonite vpogleda v zbirke osebnih podatkov, neustrezna zavarovanja osebnih podatkov (osebni podatki so vedno bolj dostopni prek spletnih omrežij). IP se je ukvarjal s posredovanjem nešifriranih osebnih podatkov, čeprav zakon nalaga, da morajo biti občutljivi osebni podatki pri prenosu šifrirani. IP si želi delati več na sistemskih inšpekcijskih ogledih, t. i. ex offo pregledih, ki si jih določi sam in na področjih, kjer zazna probleme. Leta 2017 je bila velika pozornost posvečena nekaterim ministrstvom, upravnim enotam in zdravstvu, pa tudi večjim pogodbenim obdelovalcem podatkov, turističnim agencijam, sindikatom in društvom. Izdanih je bilo veliko pisnih mnenj, hkrati pa je IP okrepil telefonsko dežurstvo in nasvete prek telefona in stranke tako hitreje pridejo do informacij.

Najpomembnejša značilnost 2017 so bile priprave na uveljavitev splošne uredbe, pri čemer je IP ugotovil, da so predvsem večji upravljavci zbirk podatkov pripravljene na njeno uveljavitev. Pri manjših upravljavcih so bile zaznane težave, ki pa jih imajo že z obstoječim zakonom. IP je na področju mednarodnega delovanja izpostavil ustanovitev pobude Inicijativa 2017. IP je po vzoru skandinavskih držav združil nadzorne organe iz Hrvaške, Srbije, BiH, Črne gore, Kosova in Makedonije. S tem se želi vzpostaviti asociacijo, znotraj katere bi si izmenjavale dobre prakse in izkušnje, predvsem na področju priprav in uresničevanja splošne uredbe. Inicijativa 2017 je bila ustanovljena maja 2017 in po dogovoru se bodo predstojniki nadzornih organov dobivali 1x letno.

IP je izrazil obžalovanje, da sodi Slovenija v skupino 8 držav, ki na podlagi splošne uredbe niso sprejele svoje zakonodaje (ZVOP-2), zato nas 2018 čaka veliko izzivov. Odsotnost ZVO-2 ni dobra z vidika pravne varnosti, čeprav nas v Sloveniji rešuje to, da je obstoječi Zakon o varstvu osebnih podatkov zelo kakovosten. Po uveljavitvi splošne uredbe je treba pri delu z varstvom osebnih podatkov uporabljati oboje - ZVOP-1 in splošno uredbo. Če sta si dokumenta v nasprotju, prevlada splošna uredba.

* * *

Komisija je pohvalila letno poročilo in delo IP. Člani komisije so se strinjali, da IP pripomore k temu, da sta področji dostopa do informacij javnega značaja in varstva osebnih podatkov pri nas relativno dobro urejeni. Državni svetniki so poudarili, da javnost zato lahko pridobi informacije javnega značaja, ki jih želi ali potrebuje. Mnogokrat se zgodi, da imajo lokalne skupnosti težave s pridobivanjem informacij o gospodarskih ali negospodarskih subjektih, čeprav so informacije o njihovem delovanju v interesu lokalne javnosti. Lokalne skupnosti tudi s pomočjo IP pridobijo informacije javnega značaja, ki so nujne za ustrezno obveščenost javnosti, predvsem na področjih, kjer subjekti izvajajo monopolne dejavnosti.

Državne svetnike je zanimalo, na katerih področjih so najbolj pogoste prijave kršitev pravic varstva osebnih podatkov v javnem sektorju. Prav tako jih je zanimalo, kakšna je raven spoštovanja odločitev IP. Komisija je prosila tudi za natančnejša pojasnila glede pregleda delovanja sindikatov pri ravnanju z varstvom osebnih podatkov, ki jih je v svojem uvodu omenil IP. Predlagatelj je komisiji pojasnil, da je v segmentu javnega sektorja največji problem zagotavljanje zakonitosti videonadzorov, in to kljub temu da je Zakon o varstvu osebnih podatkov v veljavi že kar dolgo in bi zato pričakovali, da na tem področju ni več težav z uveljavljanjem zakonitosti. IP je članom komisije zagotovil, da je tožb zoper njihove odločitve zelo malo in posebej je bilo poudarjeno, da z javnim sektorjem dobro sodelujejo.

Glede nadzora nad upravljanjem z osebnimi podatki v sindikatih je predlagatelj pojasnil, da je šlo v tem primeru za t. i. ex offio pregled, ki ga IP opravi na lastno pobudo. Pri tem se je izkazalo, da je v primeru sindikatov največ težav pri razumevanju, katere in koliko osebnih podatkov lahko pridobivajo, saj mora v javnem sektorju še bolj veljati načelo zakonitosti, in zato mora biti podlaga za posredovanje ali pridobivanje osebnih podatkov javnih uslužbencev zapisana v zakonu.

Komisija je izpostavila, da glede na to, da ZVOP-2 ni bil sprejet, IP verjetno pričakuje določene težave glede uresničevanja splošne uredbe. Predlagatelj se je strinjal z ugotovitvijo komisije. Kljub dobremu ZVOP-1 so nekatere zadeve v splošni uredbi drugače urejene in ne glede na to, da je splošna uredba neposredno uporabljiva v slovenskem pravnem redu, ta dopušča državam članicam, da nekatera področja podrobneje uredijo same. Težave zaradi nesprejetja ZVOP-2 se bodo pojavila predvsem z vidika postopkov. Tako bi npr. nov zakon moral določiti natančne postopke glede izrekanja glob. Tega zdaj ni in IP tako ne more izrekat glob in ker ni predpisanega postopka, manjka element pravne varnosti. IP lahko tako kot doslej izvede inšpekcijski postopek in državni nadzornik odredi ukrepe za prilagoditev splošni uredbi. Tako IP lahko odredi imenovanje pooblaščenih uradnih oseb za varstvo osebnih podatkov, ne more pa izreči glob, če subjekt ne imenuje pooblaščenih uradnih oseb. Predlagatelj je pri tem zagotovil, da zavezcanci odločbe IP običajno izvršijo brez odlaganja in pritoževanja.

Komisija je opozorila na problem, do katerega prihaja zaradi nesprejetja ZVOP-2 in se nanaša na sistem vzgoje in izobraževanja in imenovanje pooblaščenec za varstvo osebnih podatkov. Vzgojno-izobraževalne institucije imajo navodila, da pooblaščenca imenujejo v vsaki šoli in vrtcu, pri čemer položaj pooblaščenca ni jasen. Sindikat je opozoril državo, da nihče od zaposlenih v svoji pogodbi nima opisa del in nalog za opravljanje dela pooblaščenec za varstvo osebnih podatkov in mu ga zato delodajalec ne more dodeliti. Prav tako ni rešeno vprašanje plačila posamezniku, ki bi opravljal dodatno delo, država pa ustanovam ni namenila dodatnih finančnih sredstev, iz katerih bodo plačevale novo obveznost. Uvedena je bila torej nova obveznost, pri čemer pa država ni poskrbela za dodatne finance. Nekatere ustanove so že začele sklepati pogodbe z zunanjimi izvajalci, ker znotraj svojih ustanov niso našle ustreznih ljudi. Ni sicer jasno, iz katerih virov bodo pokrile stroške, vendar pa ne želijo biti kaznovane z globami zaradi neimenovanja pooblaščenec. Komisija se je strinjala, da gre v tem primeru za težavo na relaciji vzgojno izobraževalnih ustanov in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in pomanjkljivih navodilih glede spoštovanja splošne uredbe. Predlagatelj je na komisiji poudaril, da so, kar se tiče imenovanja pooblaščenec za varstvo osebnih podatkov, v zoprni situaciji, ker nova splošna uredba ne postavlja nobenih pogojev za imenovanje na mesto pooblaščenca, pravi samo, da mora takšna oseba imeti znanje s področja varstva osebnih podatkov. Zato je v tem primeru velika škoda, da ZVOP-2 ni bil sprejet, saj so bili v njem navedeni pogoji za imenovanje pooblaščenca, kot je stopnja izobrazbe, delovna doba in podobno. Najboljša rešitev v primeru vzgojno-izobraževalnih ustanov je t. i. skupno imenovanje in IP upa, da bo situacijo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport uredilo in vzpostavilo politiko skupnih pooblaščenec, saj ni potrebe, da bi imel vsak vrtec ali šola svojega. Tudi splošna uredba omogoča takšno rešitev, ko pravi, da je pooblaščenec lahko bodisi zaposleni v ustanovi ali pa zunanji sodelavec. V predlogu ZVOP-2 je bilo po mnenju IP s strani države zaznati težnjo, da naj delo pooblaščenca v javnih ustanovah opravljajo zaposleni, vendar sta obe kategoriji pooblaščenec zdaj, z nesprejetjem ZVOP-2, izenačeni. Predlagateljica je ponovno pozvala šole in vrtce, naj se pri imenovanju pooblaščenca za varstvo osebnih podatkov povežejo med seboj. Ni pa jasno, kaj se bo zgodilo, če bo ZVOP-2 določil, da so pooblaščenca v javnem sektorju lahko le notranje osebe, institucije pa bodo imele že podpisane pogodbe z zunanjimi izvajalci.

V zvezi z varovanjem osebnih podatkov in šolskim sistemom je bilo opozorjeno, da šolstvu zelo veliko dodatnega dela povzroča obveznost varovanja varstva osebnih podatkov dijakov

in učencev pri objavi različnih obvestil (rezultati mature, prijave na popravne izpite ...). Predlagateljica je poudarila, da tukaj splošna uredba ni spremenila nič in je treba že zdaj dosledno varovati osebne podatke. Za vsako obdelavo osebnih podatkov mora biti ustrezna podlaga in pri izobešanju različnih seznamov v šolah bi se s podatki seznanili tudi tisti, ki se jih to ne tiče.

V uvodni predstavitvi letnega poročila je predlagatelj posebej poudaril, da se je zelo zmanjšalo število pritožb glede dostopa do informacij javnega značaja, ki se nanašajo na občine. Člane komisije je zanimalo mnenje IP, zakaj meni, da je prišlo do takšnih premikov in ali gre za rezultat izobraževanja in ozaveščanja. Predlagatelj je izrazil upanje, da gre izboljšanje komunikacije lokalnih skupnosti do javnosti tudi na račun ozaveščanja s strani IP. Lokalne skupnosti so ugotovile smisel zakona in ga ponotranjile, spremembe so se zgodile v njihovi organizaciji dela in tisti zaposleni, ki se ukvarjajo z informacijami javnega značaja, so bolj usposobljeni in zato je Zakon o dostopu do informacij javnega značaja na nivoju lokalnih skupnosti začel dobro delovati.

Državni svetniki so na komisiji odprli tudi vprašanje morebitnih zlorab pri prijavah kršitev varstva osebnih podatkov. Predlagateljica je članom komisije pojasnila, da so v letnem poročilu navedena opozorila, da gre lahko v primerih prijav tudi za šikaniranja in zlorabe. Takšne prijave vzamejo veliko časa in energije in IP si želi, da bi bilo tovrstnih prijav čim manj, da bi bila javnost bolj izobražena in bi vedela, kaj lahko od IP pričakuje, bodisi da gre za posameznike ali upravljavce podatkov oz. zavezancev. Takšne »lažne« prijave dušijo državne organe, saj se morajo z njimi ukvarjati, tako kot z vsemi drugimi. Ko pride do prijave, je treba izvesti postopek po uradni dolžnosti, nadzornik, ki prijavo obravnava, jo najprej prouči in če ugotovi, da ni kršitev, prijavitelju napiše obvestilo o neuvedbi postopka in na ta način se konča skoraj 40 % prijav.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Rajko Fajt, l.r.
predsednik